28 ta' Frar, 1997

Imhallfin:-

S.T.O. Joseph Said Pullicino B.A. (Hons.), LL.D. - President
Onor. Carmel A. Agius B.A., LL.D.
Onor. Joseph D. Camilleri B.A., LL.D.

Paul Bugeja

versus

George Portelli

Azzjonijiet fuq il-Filjazzjoni Naturali

Il-Kodiċi Ċivili taghna jikkontempla tliet xorta ta' azzjonijiet fuq il-filjazzjoni naturali: dik ta' denegata maternità, dik ta' impunjazzjoni tal-legittimità tat-tifel u dik tat-tfittxija ta' paternità.

L-ewwel azzjoni hija moghtija biss lir-ragel ta' omm it-tifel filwaqt li t-tieni azzjoni hi disponibbli ghal kull minghandu nteress; it-tielet azzjoni msemmija hija moghtija biss lit-tifel.

Una volta l-missier ghażel it-triq li ma jiddiskonoxxix it-tarbija, l-ligi ma tippermettix li dan l-istat ta' legittimità jitpogga fid-dubbju.

Il-Qorti:-

Il-konvenut qed jappella minn din is-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili ta' l-10 ta' Jannar, 1994:

"Rat iċ-ċitazzjoni li biha l-attur wara li ppremetta li l-konvenut kellu relazzjoni ma' martu u mill-istess relazzjoni twieldet it-tarbija Jolanthe, li hu sar jaf minn xi żmien 'l hawn bil-fatti rilevanti u kien proprju wara li għamel eżami relattiv tad-DNA li kien hemm l-esklużjoni posittiva tal-paternità tiegħu ta' l-imsemmija minuri, illi l-attur minħabba l-aġir illegali u rresponsabbli tal-konvenut ġie mqiegħed fl-obbligu li jmantni lill-istess minuri, illi kif jiġi ppruvat il-konvenut għandu r-responsabbilità għall-fatt li ta u qed jagħti lok għall-ispejjeż iżjed li l-attur qed jinkorri fit-trobbija tal-minuri u b'hekk għabba lill-attur b'responsabbilitajiet ta' manteniment u kura minħabba l-aġir illegali tiegħu; talab li din il-Qorti:

Tagħmel dawk id-dikjarazzjonijiet u tagħti dawk il-provvedimenti kollha meħtieġa fosthom li tiddikjarah responsabbli ta' komportament illegali versu l-attur; jekk hemm bżonn permezz ta' periti *nominandi* u għalhekk responsabbli għall-ispejjeż konsegwenzjali li l-attur qed ikollu jissaporti fit-trobbija tal-minuri Jolanthe, reġistrata formalment bħala bintu;

Tikkundannah iħallas l-ammont li jiġi likwidat li l-istess konvenut għandu jivversa lill-attur in linea ta' kumpens *de in rem verso* li altrimenti kien ikun rsponsabbli għalihom il-konvenut stess;

Bl-ispejjeż kontra l-konvenut inġunt għas-subizzjoni;

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda ta' l-attur;

Ittrattat l-ewwel eċċezzjoni tal-konvenut;

Ikkunsidrat:

Skond ċertifikat rilaxxjat mir-Reġistru Pubbliku (fol. 15 tal-proċess) fit-18 ta' Frar, 1987 twieldet tarbija lill-konjuġi Bugeja li nghatat l-isem Jolanthe. Id-dikjarazzjoni tat-twelid saret mill-attur li ukoll ta d-dettalji l-oħra kollha li jinsabu fiċ-ċertifikat;

Żmien wara t-twelid tat-tarbija u fuq suspett li din ma kinitx bintu l-attur għamel l-investigazzjoni meħtieġa inkluż it-test magħruf bħala DNA u bħala riżultat qed jallega l-attur il-paternità tiegħu ta' l-imsemmija tarbija ġiet eskluża b'mod posittiv;

Permezz ta' dawn il-proċeduri issa l-attur qed jallega li l-konvenut huwa l-missier naturali tat-tarbija li tnisslet minn relazzjoni amoruża bejn il-konvenut u mart l-attur. L-attur għalhekk qed jitlob li l-konvenut jiġu kkundannat jirriżarċilu dawk l-ispejjeż kollha li hu, bħala l-missier uffiċjalment reġistrat tat-tarbija qed jinkorri għal manteniment u trobbija tagħha;

Rat in-nota ta' eċċezzjonijiet tal-konvenut preżentata fis-27 ta' Mejju, 1993 li permezz tagħha eċċepixxa:

Illi l-azzjoni ta' l-attur hija rritwali u insostenibbli għaliex sakemm iċ-ċertifikat tat-twelid tal-minuri Jolanthe jibqa' juri li l-attur huwa missier l-istess minuri, l-obbligu tal-manteniment u spejjeż oħra konnessi mat-trobbija tal-minuri jibqgħu jinkombu lilu u ma jistax jipproponi kawża bħal din la kontra l-eċċipjenti u lanqas kontra persuna oħra;

Illi fil-meritu l-eċċipjent mhuwiex responsabbli għall-ħlas ta' l-ammont pretiż mill-attur peress illi mhuwiex missier it-tarbija;

Rat id-dikjarazjoni, il-lista tax-xhieda u d-dokument esebit mill-konvenut;

Rat iil-verbal ta' l-udjenza tat-13 ta' Ottubru, 1993 meta l-Qorti ordnat li l-ewwel tiġi kkunsidrata l-ewwel eċċezzjoni tal-konvenut u ħalliet il-kawża għat-trattazzjoni bil-fakoltà tan-noti li ġew preżentati mill-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

L-ewwel eċċezzjoni tal-konvenut hija fis-sens li la darba t-tarbija hija reġistrata f'isem l-attur l-obbligu ta' manteniment jinkombi fuqu kif prevvist mil-liġi. Inoltre, qed jiġi sottomess tali stat ma jistax jibdel inkwantu l-attur ma pprevaliex ruħu mid-dritt mogħti lilu li jiċħad il-paternità tiegħu kif prevvist fl-artikoli 67 sa 77 tal-Kodiċi Ċivili;

Il-kwistjoni quddiem il-Qorti hija waħda oriġinali u ta' mportanza u l-Qorti trid issib bilanċ bejn dak li huwa uffiċjalment rikonoxxut kif jixhed l-istess ċertifikat tat-twelid u r-realtà tal-fatti. Trid għalhekk tagħmel ġustizzja bejn il-kontendenti filwaqt li żżomm quddiem għajnejha l-interessi partikolari tal-minorenni. Ir-riżoluzzjoni tal-problema taffettwa mhux biss ir-relazzjonijiet pekunjarji ta' bejn il-kontendenti, iżda, f'każ ta' eżitu favorevoli għall-attur, pronunzjament tal-Qorti jolqot direttament u intimament lill-istess minorenni Jolanthe Bugeja inkwantu din tiġi ddikjarat bint il-konvenut;

Ma hemmx dubbju li t-terminu preskritt fl-artikolu 73 tal-Kodiċi Ċivili għall-istituzzjoni ta' proċeduri għal denegata

paternità huwa tassattiv u taht ebda ċirkostanza ma jista' jiġi estiż. L-attur, ghar-raġunijiet maghrufa lilu ma istitwixxa ebda proċeduri sabiex jiċhad il-paternità tieghu tal-minuri fuq imsemmija. Isegwi ghalhekk li quddiem il-liġi u quddiem il-pubbliku in ġenerali, l-attur hu meqjus bhala missier it-tarbija Jolanthe u konsegwentement huwa fid-dmir li jmanti lill-istess tarbija kif provdut fl-artikolu 7 tal-Kap. 16. Dan l-istat legali jiggarantixxi lill-minorenni dak id-dritt ta' manteniment dovut lilha skond il-liġi. Ghalhekk ghal dak li hu nteress pekunjarju tal-minorenni dan ma jistax jiġi preġudikat anke jekk l-attur jirnexxi fit-talba tieghu;

Il-konvenut qed jibbaża l-eċċezzjoni tieghu kontra t-talba attriċi fuq intepretazzjoni stretta ta' dak li tipprovdi l-liġi dwar obbligi tal-missier reġistrat ta' tarbija. Ghalhekk qed isostni li l-kawża hija rritwali u insostenibbli. Kif ġà intqal aktar 'il fuq, il-posizzjoni ta' l-attur, kif tidher miċ-ċertifikat ma tistax tinbidel iżda l-azzjoni ta' l-attur mhux bażata fuq dak li jipprovdu l-artikoli 67 sa 77 tal-Kap. 16. Mill-premessi taċ-ċitazzjoni kif ukoll mit-talba nnifisha jidher li l-attur hu rassenjat li l-obbligu ta' manteniment jinkombi lilu. Li qed jitlob l-attur hu li l-konvenut, bhala missier naturali tat-tarbija jiġi kkundannat jirrifondilu l-ispejjeż tat-trobbija. Din it-talba biex tirnexxi tehtieġ fl-ewwel lok li l-konvenut jiġi ddikjarat li hu missier it-tarbija. Fin-nuqqas ta' tali dikjarazzjoni l-azzjoni taqa' inkwantu l-konvenut ma jistax ikun hati ta' arrikiment indebitu, eżempju li l-missier jkun ittrattah bhal ibnu u li huwa ġie maghruf bhala tali mill-familja;

Bl-istituzzjoni tal-preżenti proċeduri fejn qed jiġi allegat espressament li t-tarbija Jolanthe mhix bint l-attur, kif ukoll bir-riżultati tat-testijiet mediċi li nżammu mill-attur, ma jistax jinghad li l-imsemmija tarbija qed tiġi trattata bhala bint ta' l-attur jew membru tal-familja tieghu. Isegwi ghalhekk li Jolanthe Bugeja ma ghandhiex il-pussess ta' stat li jaqbel ma' l-att tat-

twelid tagħha. Konsegwentement il-prova li toħroġ miċ-ċertifikat tar-Reġistru Pubbliku mhux insindakabbli - ara f'dan ir-rigward **Concetta Conti** ***noe vs*** **Angelo Camilleri** ***et*** Vol. XXXII - II, p. 309 u sentenzi oħra hemm imsemmija;

L-artikolu tal-Kap. 16 jippreskrivi li l-missier ta' tifel jew tifla illeġittimi li jkunu magħrufin b'uliedu, għandu l-obbligu li jmantnihom u jedukahom skond il-mezzi tiegħu. Tali għarfien jista' jsir fl-att ta' twelid jew b'att ieħor pubbliku. Dan l-obbligu ta' manteniment jinkombi fuq dik il-persuna li tkun ġiet dikjarata b'sentenza tal-Qorti bħal missier it-tarbija;

Għalhekk la darba hemm konflitt bejn iċ-ċertifikat u l-istat tat-tarbija, il-Qorti hija fil-libertà li fil-konfront ta' l-attur jekk mhux il-missier naturali tat-tarbija li *qed tiġi mantnuta* mill-attur. Dan il-punt però huwa mertu tat-tieni eċċezzjoni li mhux qed tiġi eżaminata f'dan l-istadju u li fi kwalunkwe każ tkun tenħtieġ provi inkonfutabbli ta' paternità;

Il-kwistjoni preżenti quddiem il-Qorti tista' tiġi deskritta f'dawn it-termini. Reġistrazzjoni uffiċjali fir-Reġistru Pubbliku ta' paternità ta' tarbija tostakola talba intiża biex jiġi ddikjarat li dik it-tarbija hija bint persuna oħra u mhux bint il-persuna li isimha jidher fuq iċ-ċertifikat;

Il-liġi tipprovdi li filjazzjoni ta' ulied leġittimi tiġi ppruvata bl-att tat-twelid fir-Reġistru Pubbliku jew bir-reġistri tal-parroċċa u ħadd ma jista' jitlob stat kuntrarju għal dak li jagħtuh l-att tat-twelid bħala iben leġittimu u l-pussess ta' stat li jaqbel ma' dak l-istat. Hekk ukoll ħadd ma jista' jattakka l-istat ta' iben leġittimu ta' tifel li jkollu pussess ta' stat li jaqbel ma' l-att tat-twelid tiegħu;

Issa pussess ta' l-istat ta' iben leġittimu jiġi stabbilit minn

ġabra ta' fatti li meħudin flimkien jiswew biex juru r-rabta ta' filjazzjoni u ta' demm bejn it-tifel u l-familja. Fost dawn il-fatti nsibu per teżamina (*sic*) l-paternità attwali ta' dik it-tarbija u tagħmel kull dikjarazzjoni meħtieġa fir-rigward;

Għar-raġunijiet fuq mogħtija l-Qorti tiċħad l-ewwel eċċezzjoni tal-konvenut u tiddiferixxi l-kawża għall-kontinwazzjoni għas-seduta tal-11 ta' Frar, 1994 għall-kontinwazzjoni";

Din il-Qorti rriproduċiet il-konsiderazzjonijiet fis-sentenza appellata mhux għax taqbel magħhom imma għaliex jiffaċilitaw il-konsiderazzjoni tal-mertu. Infatti bħala preġudizzjali din il-qorti tqis illi ħafna mill-konsiderazzjonijiet ta' l-Ewwel Qorti fejn dawn jiddipartixxu mill-eżami oġġettiv tad-disposizzjonijiet tal-Kodiċi Ċivili fir-rigward tal-filjazzjoni u tar-rikonoxximent ta' l-ulied u tad-denegata paternità mhumiex sostenibbli fil-liġi. Bir-rispett lejn l-Ewwel Qorti huma ukoll konsiderazzjonijiet li, jekk jiġu aċċettati bħala interpretazzjoni ġusta ta' l-istat tal-liġi illum, jistgħu jitqiesu bħala li jiffavorixxu element destabbilizzatur ta' dak li huwa aċċettat bħala li għandu jkun it-tessut soċjali bażat fuq il-valur tal-familja li din il-Qorti temmen li għandha tiffavorixxi. Dana mhux biss b'konvinzjoni f'dak li hu soċjalment ta' ġid għat-tisħiħ tal-familja imma ukoll għaliex dan il-valur huwa l-ispirazzjoni ta' l-ordinament ġuridiku li jirregola s-soċjetà f'pajjiżna li jiffavorixxi l-istat ta' leġittimità ta' l-ulied u li jiggarantixxi d-drittijiet u obbligi ta' manteniment, support, u solidarjetà bejn il-membri ta' l-istess familja. Dan ma jfissirx li għandhom jiġu preġudikati jew diskriminati l-ulied illeġittimi u lanqas ma jfisser neċessarjament illi l-istat ta' illeġittimità hu dejjem ta' *preġudizzju għall-minuri jew li ma jistax f'ċerti* determinati ċirkostanzi jiffavorih kif lanqas ma jfisser li mhuwiex dritt fondamentali ta' l-ulied li jkunu jafu min huma l-ġenituri naturali tagħhom u jikkonoxxuhom. Mill-banda l-oħra

l-liġi tirrikonoxxi ulied mwielda fir-rabta taż-żwieġ u ulied oħra mwielda barra minn din ir-rabta. Dawn materji li għad iridu jiġu approfonditi fi żmien opportun meta jinqala' l-każ fid-dawl ta' l-iżvilupp li qed isir f'dan il-qasam u tat-tibdil soċjali li jippreżenta esiġenzi ġodda li jeħtieġ li jiġu affrontati u ġudizzjarjament regolati għall-ġid komuni u fir-rispett tad-drittijiet fondamentali. Ma jispettax però lill-Qrati li jipprovdu dawn is-soluzzjonijiet ħlief safejn dan hu hekk konsentit lilhom in sede Kostituzzjonali jew fil-ħarsien ta' l-istess drittijiet fondamentali taħt il-Kostituzzjoni jew il-Konvenzjoni Ewropeja. Sitwazzjoni din li ma tokkorrix fil-każ in eżami fejn l-attur qed jitlob rimedju taħt il-liġijiet ordinarji tal-pajjiż mill-Qrati Ċivili. U f'din is-sede mhumiex konsentiti interpretazzjonijiet ażżardati jew oriġinali li jmorru lil hinn minn dak li l-Kodiċi Ċivili jipprovdi kemm fir-rigward tal-kelma kif ukoll l-ispirtu tal-provvedimenti tiegħu;

Il-Qorti tagħmel is-segwenti konnsiderazzjonijiet:

Il-liġi tammetti tlett azzjonijiet fil-każ ta' filjazzjoni leġittima u r-riċerka tal-paternità ta' l-ulied:

L-azjoni ta' diskonoxximent jew ta' denegata paternità li hi miftuħa lir-raġel dikjarat fiċ-ċertifikat tat-twelid bħala li hu l-missier ta' tifel (f'dan il-każ tifla) imwieled fiż-żwieġ u dana fil-każijiet tassattivament stabbiliti fil-Kodiċi Ċivili biex ma jirrikonoxxix it-tarbija li tkun hekk ġiet konċepita matul iż-żwieġ u biex tiġi eskluża l-presunzjoni li dak il-wild kien frott tar-relazzjoni li kellu ma' martu. Azzjoni intiża biex tiġi attakkata l-presunzjoni *juris tantum* li *pater est quae iuste nuptiae demonstrant*. Azzjoni li mhux neċessarjament twassal għad-dikjarazzjoni ta' min hu l-missier naturali tat-tarbija imma li għandha twassal għad-dikjarazzjoni li r-raġel ta' l-omm mhux il-missier;

Il-liġi tiddetermina bi preċiżjoni f'liema ċirkostanzi r-raġel ma jistax jiċħad li jagħraf bħala ibnu lil wild matul iż-żwieġ kif ukoll meta dan jista' jiċħad li jagħrfu bħala tiegħu (artikoli 69 u 70 tal-Kodiċi Ċivili). Tiddetermina ukoll iż-żmien perentorju li fih l-azzjoni ta' denegata paternità għandha ssir u ukoll fil-konfront ta' min għandha tiġi istitwita;

Ir-raġel għandu ukoll il-possibilità - bħal kull persuna li għandha interess - li jattakka l-paternità tat-tifel fiċ-ċirkostanzi speċifiċi li huma preċiżati fl-artikoli 76 u 77 tal-Kodiċi Ċivili f'każ li dan ikun twieled 300 ġurnata wara li ż-żwieġ ikun maħlul u annullat jew jekk jipprova illi fiż-żmien bejn it-300 ġurnata u l-180 ġurnata qabel it-twelid tat-tifel ir-raġel kien fl-impossibbilità fiżika li jgħammar ma' martu minħabba li kien bogħod minnha;

"Il-Kodiċi Ċivili tagħna jikkontempla tliet xorta ta' azzjonijiet fuq il-filjazzjoni naturali dik ta' denegata paternità, dik ta' impunjazzjoni tal-leġittimità tat-tifel u dik tat-tfittxija ta' paternità ... <u>Din l-aħħar azzjoni msemija hija mogħtija biss lit-tifel</u> (Vol. XXXVI, pt. I, p. 1);

L-ewwel azzjoni hija mogħtija biss lir-raġel ta' omm it-tifel waqt li hi miftuħa ukoll għal dan it-tieni azzjoni li hi disponibbli għal kull min għandu interess - allura kemm lil terzi persuni kif ukoll lil omm u lill-istess tifel;

Issa fil-każ in eżami hu paċifiku illi l-attur għal raġunijiet tiegħu għażel li ma jużufruwiex minn ebda waħda mill-azzjonijiet miftuħa għalih biex jiċħad il-paternità tal-minuri li twieldet *waqt iż-żwieġ tiegħu ma' martu*. Il-minuri ġiet reġistrata fuq ismu bħala missier leġittimu tagħha bla ebda riserva u *ex admissis* ukoll għar-raġunijiet personali tiegħu qiegħed irabbiha bħala li kienet bintu u wild leġittimu tiegħu;

Issa fil-verità l-liġi ma tippermettix li dan l-istat ta' leġittimità jitpoġġa fid-dubbju una volta l-missier għażel it-triq li ma jiddiskonoxxix it-tarbija. Din hi bintu leġittima għal kull fini u effett tal-liġi u ma għandu bl-ebda mod jiġi permess illi jiġi allegat mod ieħor fi proċeduri promossi mir-raġel ta' omm it-tarbija u wisq anqas li jinġiebu provi f'dan ir-rigward. Il-liġi tagħti r-rimedji proprji u adegwati biex tiġi denegata l-paternità jew anke kontestata l-leġittimità imma una volta l-azzjoni tentata mill-attur ma tinkwadrax ruħha f'waħda mill-azzjonijiet li l-liġi tpoġġi a disposizzjoni tiegħu u una volta l-azzjoni mhix immirata għad-dikjarazzjoni ta' l-istat ta' illeġittimità tat-tarbija l-ebda prova ma għandha titħalla ssir li tista' titfa' l-iċken ombra fuq il-leġittimità preżunta tagħha. Preżunta għax il-liġi ġustament tippresupponi illi r-raġel ta' omm it-tarbija mwielda fiż-żwieġ regolarment kontrattat bejniethom hu misierha. Dan il-*vetitum* li ma jiġix kontestat l-istat ta' leġġitimità jekk mhux fl-azzjoni proprja, l-liġi tagħmlu fl-interess suprem tal-minuri u l-Qorti jeħtiġilha tosservah *ad unguem* billi hu wieħed ta' ordni pubbliku;

Hi għalhekk inaċċettabbli l-konsiderazzjoni ta' l-Ewwel Qorti illi hi kienet fil-libertà li teżamina l-"paternità attwali" tat-tarbija u li tagħmel kull dikjarazzjoni meħtieġa fir-rigward għax qieset li kien hemm konflitt bejn iċ-ċertifikat tat-twelid u l-istat tat-tarbija. Apparti li ma jirriżultax għal din il-Qorti dan il-konflitt bħala fatt għax se mai hu ppruvat li ċ-ċertifikat ta' bint leġittima hu konformi ma' l-istat tat-tifla li qed tiġi mrobbija bħala tali mill-ġenituri preżunti leġittimi tagħha, l-ebda Qorti ma għandha l-libertà li tiddelibera fuq materja ta' paternità b'xi sens ta' ekwità jew anke ġustizzja li jmur oltre dak li l-liġi strettament tipprovdi. L-interess suprem tal-minuri hu dak li l-liġi tiġi strettament u skrupolożament applikata għax hekk biss tiġi assigurata ċ-ċertezza ta' l-istat ċivili tiegħu;

Il-qofol ta' l-azzjoni tentata mill-attur hi li dan - mingħajr

ma jattakka l-istat leġittimu tat-tarbija, bla ma jiċħad il-presunzjoni legali tal-paternità tagħha - qed jitlob dikjarazzjoni mill-Qorti li l-konvenut hu responsabbli ta' komportament illegali versu lejh. Dikjarazzjoni din li l-Qorti sinċerament ma tifhimx. Ma tarax x'tort legali l-attur seta' jippretendi li għamillu l-konvenut. Żgur li l-konvenut mhux ħati ta' delitt jew kważi-delitt jekk kellu jiġi ppruvat li kkommetta adulterju ma' martu li minnu suppost li twieldet it-tarbija. Dan hu llum statutorjament eskluż. Jekk xi ħadd naqas lill-attur legalment din se mai kienet martu u kienet hi li fil-liġi setgħet tkun passabbli għas-sanzjonijiet ċivili u dekandenzi minħabba l-komportament inaċċettabbli tagħha. Il-komportament tal-konvenut jista' jkun moralment oġġezzjonabbli imma ċertament mhux wieħed illegali. Del resto anke kieku l-Qorti kellha b'xi mod tissimpatizza ma' l-attur u taċċetta t-teżi legalment insostenibbli tiegħu, l-attur kellu kull rimedju disponibbli għalih biex jevita d-danni pekunjarji li qed jillamenta minnhom u li qed jirreklama f'din il-kawża. Hu kellu kull opportunità li jaġixxi biex jiċħad il-paternità tat-tarbija u anke biex *jistabbilixxi li l-konvenut kien il-missier naturali tagħha.* Dana b'waħda mid-diversi azzjonijiet li l-liġi tipprovdilu kif fuq konsidrat basta din issir fil-forma u fit-terminu stabbilit. Jekk dan għażel li ma jagħmlux, l-attur irid neċessarjament ibati konsegwenzi ta' l-għażla tiegħu u ma jistax idur fuq il-konvenut biex jagħmillu tajjeb għall-inadempjenza tiegħu. Mhux minnu allura kif jippremetti l-attur fit-talbiet tiegħu illi hu ġie mqiegħed fl-obbligu li jmanti l-imsemmija minuri. Għal kuntrarju l-liġi tatu d-dritt li proprju jevita dak l-obbligu basta - fl-interess ta' l-istess minuri - hu jaġixxi tempestivament u konformament mat-termini stabbiliti fil-liġi. Ħaġa li hu *konxjament u volutament ma għamilx u ma riedx jagħmel.* L-attur mhux biss ried li jżomm lit-tifla bħala wild leġittimu tiegħu imma jrid ukoll li jġiegħel lill-konvenut, li skond hu huwa missierha imma li l-liġi ma tippermetti l-ebda prova dwar dan f'azzjoni ta' din ix-xorta, li jmantniha u jieħu ħsiebha.

Xenarju għal kollox surreali, legalment insostenibbli u noċiv għall-istabbilità ta' l-istitut tal-familja;

L-Ewwel Qorti għalhekk ma kinitx korretta fil-konsiderazzjonijiet tagħha li taw speranza lill-attur li l-azzjoni minnu tentata setgħet serjament tiġi kkunsidrata;

Hu ukoll inaċċettabbli l-konsiderazzjoni fis-sentenza appellata li jista' jeżisti xi obbligu ta' manteniment fuq il-missier naturali fir-rigward ta' "persuna li tkun ġiet dikjarata b'sentenza tal-Qorti bħala missier it-tarbija" fil-każ fejn tali dikjarazzjoni ssir mhux fil-kuntest ta' azzjoni li tiddikjara l-paternità illeġittima ta' l-istess tarbija. Il-Qorti, ma tistax *sua sponte* tindaga dwar il-paternità ta' tarbija bla ma jkun hemm talba *ad hoc* f'kawża tentata taħt xi waħda mill-azzjonijiet prevvisti mill-Kodiċi Ċivili fuq elenkati ta' denegata paternità jew tal-kontestazzjoni ta' leġittimità jew ta' riċerka ta' paternità. Talba li fil-każ in eżami ma hemmx. Jekk il-Qorti tindaga f'dawn iċ-ċirkostanzi u fit-termini ta' l-azzjoni kif proposta dwar il-paternità tal-minrui jew anke taċċetta li tpoġġi fid-dubbju l-istat leġittimu tagħha, hi tkun qed tikkrea forma ta' azzjoni oħra u ġdida fejn l-istat tal-minuri jista' jiġi kontestat u dan ċertament mhux permess bil-liġi f'materja li ovvjament u fuq kollox hi ta' ordni pubbliku;

Jingħad finalment li dan kollu ma jfissirx li l-minuri ma għandha l-ebda rimedju biex tistabbilixxi l-veru paternità tagħha. Kif ingħad dan id-dritt jibqa' dejjem miftuħ għall-istess minuri u hu hawn li l-liġi tħares il-veru interess tal-wild illeġittimu li jrid jikkontesta l-istat leġittimu tiegħu:

"L'inazione invero del marito nel promuovere l'azione di denegata paternità nel caso in cui questa gli compete, non dovrebbe ragionevolmente priare il figlio del diritto di

reclamare il suo vero stato poichè non si puo immaginare che il legislatore abbia inteso di fare dipendere tale diritto del figlio dalla volontà dal marito ad esercitare o rinunziare a quell'azione onde in realtà competere rendendo cosi instabile ed incerto lo stato del figlio" (Vol. XXII, pt. I, p. 177);

Konsidrat li dan l-insenjament jinsab f'sentenza ta' l-1914, hu ta' sodisfazzjoni li jiġi rreġistrat li l-leġislatur nostran la kien retrogradu u lanqas konservattiv fil-protezzjoni ta' drittijiet ta' l-ulied leġittimi jew illeġittimi u ried jippreservalhom il-jedd sħiħ li jaċċertaw l-istat veru tagħhom. Ġustament però tali dritt kien ċirkoskritt fil-każ tar-raġel ta' omm it-tifel u dan fl-interess ta' l-istabbilità tat-nukleu familjari u taċ-ċertezza ta' l-istat ta' leġittimità preżunta ta' l-ulied mitwielda waqt żwieġ ġustament kontrattat. Insenjament li għadu sal-lum aktar minn validu u jirrifletti l-istat attwali tal-liġi;

L-ewwel eċċezzjoni tal-konvenut hi allura sostnuta u għandha tiġi milqugħa. L-obbligu tal-manteniment u spejjeż oħra konnessi mat-trobbija jibqa' jinkombi fuq l-attur sakemm ma tiġix kontestata b'suċċess il-paternità tiegħu u dana b'xi waħda mill-azzjonijiet previsti mil-liġi. Materja din li ma tifformax il-mertu ta' din il-kawża;

Mhux għalhekk meħtieġ li din il-Qorti tinoltra ruħha f'konsiderazzjoni fit-tul li tkun fil-verità inutili dwar jekk l-attur setgħax jittanta l-azzjoni li ppropona taħt is-sura ta' l-*actio de in rem verso*. Anke mill-konsiderazzjonijiet fuq magħmula għandu jkun aktar minn evidenti li l-premessi ma jissodisfawx l-elementi ta' din l-azzjoni. Apparti li l-azzjoni *de in rem verso* hi rrikonċiljabbli ma' azzjoni għal-likwidazzjoni ta' danni kif tentata mill-attur f'din l-azzjoni, ġie ritenut illi:

"L-azzjoni *de in rem verso* hija konċessa fil-każijiet meta

l-azzjoni *ex contracto* mhix esperibbli u għandha fondament u l-limiti tagħha fil-vantaġġ li terza persuna takkwista fin-nuqqas ta' dan il-vantaġġ l-azzjoni ma tistax tiġi esperita u kwindi l-elementi għas-suċċess ta' din l-azzjoni huma:

Li ħaġa li tkun ġiet versata jew li tkun għaddiet fil-patrimonju ta' ħaddieħor, tirriżulta ta' vantaġġ u utilità tiegħu;

Li dak il-passaġġ tal-ħaġa (versjoni) jkun sar b'titolu lukrattiv u

Li min jirċeviha jkun sar aktar sinjur b'dak li jgħaddi għandu" (Vol. XXXIX, pt. II, p. 764);

Hu ovvju li fil-każ in eżami bl-ebda mod ma jista' jingħad li l-konvenut arrikkixxa ruħu a *skapitu* ta' l-attur - anke jekk jiġu aċċettati bħala pruvati l-premessi tiegħu - għaliex fil-liġi l-konvenut ma għandu u ma jistax ikollu ebda obbligu fir-rigward tal-minuri li jirriżulta li hu l-iben leġittimu ta' l-attur. Għal kuntrarju hu l-istess attur li għandu dawn l-obbligu u kull versament li jagħmel fl-interess tal-minuri jkun qed jagħmlu proprju għax hu hekk obbligat bil-liġi li jagħmel. L-element ta' l-arrikiment hu għalhekk għal kollox estraneu għar-relazzjonijiet ġuridiċi eżistenti jew non-eżistenti bejn il-kontendenti:

"L-azzjoni *de in rem verso* hija rimedju sussidjarju li huwa estiż għall-każijiet kollha fejn tkun avverrat ruħha lokupletazzjoni effettiva għad-dannu ta' ħaddieħor. Dina azzjoni li għandha l-fondament tagħha fil-vantaġġ li jkun ġie rekat lit-terz u hija esperibbli fejn mhijiex esperibbli l-azzjoni *ex contractu*. Fejn jonqos l-element ta' vantaġġ mhijiex esperibbli l-azzjoni *de in rem verso*"; (Vol. XXXIII, pt. I, p. 447);

Dan l-element ta' vantaġġ fil-każ in eżami manifestament ma jokkorrix legalment fil-kuntest tan-nuqqas ta' obbligi tal-konvenut fil-konfront tal-minuri. Il-posizzjoni hi għal kollox differenti milli kieku kien il-każ ta' ħlas għall-manteniment li kien qed isir mill-omm u li tippretendi r-rimbors tiegħu mingħand il-missier naturali:

"Għalhekk l-omm li bħala obbligata sussidjarja mantniet lit-tifel għandha rigress kontra l-missier fil-miżura ta' l-elementi akkordati fis-sentenza li ddikjarat il-paternità naturali in forza ta' l-azzjoni *de in rem verso* u dana mhux biss għall-alimenti li tkun tat lit-tifel mid-data tas-sentenza imma ukoll mid-data ta-twelid tiegħu" (Vol. XXXIX, pt. I, p. 468) (ara ukoll dwar l-element tas-sussidjarjetà f'din l-azzjoni Vol. XXXIII, pt. I, p. 447 u Vol. XXIX, pt. I, p. 812) "*L'actio de in rem verso è un mezzo speciale, particolare, sussidiario, che si accorda in mancanza di altra tutela, quando al danneggiato non compete altro rimedio dipendente dal contratto o quasi contratto*" **Tonna *vs* Cachia Zammit**, Appell 32 ta' Mejju, 1924);

Fil-każ in eżami però la hemm id-danneġġjat għaliex kif ingħad l-attur ma jistax fil-liġi jiġi ritenut li sofra xi danni minħabba l-presunzjoni legali ta' paternità li hu seta' kieku ried u kieku l-fatti kienu kif qed jippretendi, jeħles minnha u lanqas hemm l-obbligat billi kif ingħad il-konvenut mhu bl-ebda mod tenut taħt xi obbligu legali li jmantni lil minuri;

Anke taħt dan l-aspett allura l-azzjoni attriċi hi għal kollox insostenibbli;

Għal dawn il-motivi l-appell tal-konvenut qed jiġi milqugħ, is-sentenza appellata qed tiġi revokata u t-talbiet attriċi huma miċħuda fil-mertu. L-ispejjeż taż-żewġ istanzi fiċ-

ċirkostanzi partikolari tal-każ għandhom jibqgħu bla taxxa bejn il-kontendenti.